

"Ett dåligt huvud hade han, men hjärtat det var gott"

En av de bäst kända och oftast citerade dikterna i Fänrik Ståls sägner är utan tvekan *Sven Duva*. Hur många barn som hört den har inte sett för sig hans far med den "avdankade" armen?:

*Sven Duvas fader var sergeant, avdankad, arm och grå,
var med år åttiåtta ren och var ren gammal då.*

Något fel på faderns arm var det naturligtvis inte. Precis som på tyska betyder *arm* här fattig (jfr sv. *armod*), medan *avdankad* egentligen betyder 'avtackad' (jfr ty. *danken*), och i äldre svenska bl.a. användes om krigsfolk i betydelsen 'hemförlovad'.

År åttiåtta avser Gustav III:s krig 1788, men även i dag händer det att man säger om personer som var med i något sammanhang år 1988 att de "var med år åttiåtta ren". Kortformen *ren* för *redan* lever fortfarande kvar i finlandssvenskan.

Sven var yngst av nio barn, och enligt dikten hade gubben tydligen delat med sig av sitt förstånd till de äldre "långt mer än billigt (alltså rimligt) var, ty för den son, som sist blev född, fanns knappt en smula kvar".

*Sven Duva växte upp likväl, blev axelbred och stark,
slet ont på åkern som en träsl och bröt opp skog och mark,
var from och glad och villig städs, långt mer än mången klok,
och kunde fås att göra allt, men gjorde allt på tok.*

När fadern gång på gång undrade "vad skall av dig väl bli?" lät Sven till slut upp "sin breda näbb och svarte: 'Jo soldat!'". Observera att former som *svarte*, *talte* och *ropte* var normala åtminstone i Finland på Runebergs tid och delvis en god bit in på 1900-talet.

Med exercisen var det lite si och så. Sven "tog höger-om och vänster-om, men ständigt rakt tvärtom".

Så bröt kriget ut, och Sven var med i en liten trupp som fick i uppdrag att hindra ryssarna från att ta sig över en spång och rycka in i ryggen på de svenska trupperna. Men fienden var överlägsen, många svenskar stupade och ordern ljöd "Gevär i hand, reträtt!". Alla andra lydde, "Sven Duva blott tog miste han och fällde bajonett". Han sprang ned på spången, och "där stod han axelbred och styv, helt lugn på gammalt vis, beredd att lära vem som helst sin bästa exercis." Fienderna rände på, "men åt envar som kom / gavs höger-om och vänster-om, så att han damp tvärtom".

Ryssarna blev hejdade tillräckligt länge för att general Sandels skulle hinna fram med sin trupp:

*"Bra, bra" han ropte, "bra, håll ut, min käckä gosse du,
släpp ingen djävul över bron, håll ut en stund ännu!"*

Anfallet avvärjdes, men det gick som så ofta i Fänrik Ståls sägner: hjälten dog hjältedöden. Sven dödades av ett skott i hjärtat. "Den kulan visste hur den tog", var generalens kommentar, för "ett dåligt huvud hade han, men hjärtat det var gott".